

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Ісар Марія Вадимівна

УДК: 338:658

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ
АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ М.В. Ісар
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Шевчук І.В.
к.е.н, доцент

Житомир – 2019

АНОТАЦІЯ

Ісар М.В. – Стратегія управління необоротними активами підприємства. Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.

В кваліфікаційній роботі викладені теоретичні, методичні та практичні аспекти управління необоротними активами підприємства. Теоретично обґрунтовано стратегію управління необоротними активами підприємства. Досліджено стан та ефективність управління необоротними активами на вітчизняних підприємствах. Запропоновано шляхи удосконалення стратегії управління необоротними активами на підприємстві.

Ключові слова: необоротні активи, стратегія управління, підприємство, джерела фінансування.

SUMMARY

Isar M.V. – Strategy of Management of Fixed Assets of the Enterprise. Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". – Zhytomyr National Agroecological University, 2019.

The qualification work describes the theoretical, methodological and practical aspects of managing fixed assets of the enterprise. The strategy of management of fixed assets of the enterprise is theoretically substantiated. The condition and efficiency of management of non-current assets at domestic enterprises are investigated. Ways to improve the strategy of managing fixed assets at the enterprise are suggested.

Keywords: fixed assets, management strategy, enterprise, sources of financing.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Необоротні активи як об'єкт управління.....	8
1.2. Методичні підходи до розробки стратегії управління необоротними активами підприємства	11
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. СТАН УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	14
2.1. Аналіз динаміки та співвідношення величини активів сільськогосподарських підприємств.....	14
2.2. Оцінка структури необоротних активів сільськогосподарських підприємств.....	17
Висновки до розділу 2.....	20
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	21
3.1. Кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на величину необоротних активів підприємства.....	21
3.2. Оцінка регресійної моделі та прийняття рішень щодо управління необоротними активами підприємства.....	23
Висновки до розділу 3.....	26
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Однією з ключових умов динамічного розвитку та стабільного функціонування підприємства є наявність ефективної системи управління його активами. В сучасних умовах актуальними постають питання обсягів, складу та структури активів підприємства, наявності ефективної системи управління ними тощо. Саме тому доцільним є наукове обґрунтування стратегічних основ управління активами підприємства в цілому та необоротними активами зокрема. Це дозволить підприємствам підвищити прибутковість та отримати ринкові переваги в умовах жорсткої конкурентної боротьби.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженням сучасних проблем управління необоротними активами підприємств, знайшли своє віддзеркалення у працях багатьох науковців. Серед дослідників слід відмітити праці Г. Башнянина, Г. Крамаренко, Н. Мичака, А. Поддєрьогіна, Н. Смирнова, Е. Соколова, Г. Скляра, В. Федорова, О. Чорної та ін. Незважаючи на значні наукові досягнення у зазначеному напрямі низка питань, пов'язаних з стратегією управління необоротними активами підприємств, потребують продовження та поглиблення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування ключових напрямів удосконалення стратегії управління необоротними активами підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо їх реалізації.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- теоретично обґрунтувати сутність необоротних активів як об'єкта управління;
- доповнити методичний інструментарій механізму управління необоротними активами підприємства;
- охарактеризувати обсяги, склад та структуру необоротних активів сільськогосподарських підприємств;

- оцінити стан управління необоротними активами сільськогосподарських підприємств;
- провести кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на величину необоротних активів підприємств;
- дати оцінку регресійній моделі та запропонувати алгоритм прийняття відповідних управлінських рішень щодо управління необоротними активами підприємств.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження кваліфікаційної роботи є стратегічні основи управління необоротними активами підприємства. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо удосконалення стратегічних основ управління необоротними активами підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення окремих завдань використовувалися методи: *абстрактно-логічний* – для теоретичного узагальнення та визначення сутності досліджуваних понять, формування висновків і пропозицій; *статистико-економічний* – для дослідження стану управління необоротними активами на вітчизняних підприємства; *кореляційно-регресійного аналізу* – для виявлення впливу різного роду факторів на величину необоротних активів підприємств; *розрахунково-конструктивний* – для виявлення ступеню впливу різного роду факторів на забезпеченість, структуру, ефективність використання необоротних активів вітчизняних підприємств; *графічний та табличний прийоми* – для наочного зображення одержаних результатів та ін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження отримано результати кореляційно-регресійного аналізу, які свідчать, що збільшення загальної величини чистого прибутку підприємств призводить до збільшення загальної величини їх необоротних активів, а збільшення загальної суми зносу основних засобів сільськогосподарських підприємств призводить до зменшення величини необоротних активів.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані в системі фінансового менеджменту вітчизняних підприємств.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Ефективність використання активів підприємства» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Роль інвестицій у формуванні необоротних активів підприємства» оприлюдненій на міжнародній науково-практичній конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту «Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (10-11 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Оцінка структури необоротних активів сільськогосподарських підприємств» студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 28 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 4 таблиць та 3 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (40 найменувань), 2 додатки.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що необоротні активи є основою господарської діяльності будь-якого економічного суб'єкта. Являючи собою сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей підприємства, вони багаторазово беруть участь у його господарській діяльності та виступають ключовим елементом управління у системі фінансового менеджменту. Формування необоротних активів залежить від фінансової стратегії підприємства. Традиційними джерелами їх утворення є власні кошти та позики довгострокового характеру. Частина необоротних активів, таких як основні засоби, може фінансуватися за рахунок амортизаційних відрахувань.

2. Доведено, що стратегія управління необоротними активами пов'язана з прийняттям відповідних управлінських рішень щодо їх формування, розподілу та використання на підприємстві. Вона включає низку елементів, серед яких ключовими є методи, способи, прийоми та принципи прийняття відповідних управлінських рішень. Управління необоротними активами повинно здійснюватися в кілька етапів та завершуватися прийняттям і реалізацією відповідного управлінського рішення.

3. Встановлено, що сільське господарство є ключовою галуззю національної економіки. Впродовж останніх років вона демонструвала позитивні результати своєї діяльності. Доведено, що наразі сільськогосподарські підприємства мають низку проблем, пов'язаних з формуванням та використанням необоротних активів. Серед них головними є застаріла матеріально-технічна база та значний ступінь зношеності обладнання. Проведений аналіз показав, що величина необоротних активів агропідприємств впродовж досліджуваного періоду поступово збільшувалася, у структурі активів їх частка коливалася від 37 % у 2014 р. до 29,8 % у 2018 р.

4. Обґрунтовано, що найбільш чисельною групою серед необоротних активів сільськогосподарських підприємств є основні засоби виробництва, їх питома вага складає понад 67 %. Незважаючи на значну частку основних

засобів, ступінь їх зношеності у сільськогосподарських підприємства є доволі істотною – понад 60 %. Це вказує на відсутність ефективної системи управління необоротними активами підприємств галузі, необхідність модернізації та інтенсифікації виробничих процесів, пошуку альтернативних джерел фінансування придбання основних засобів виробництва.

5. Проведене дослідження доводить, що управління необоротними активами підприємств передбачає оцінку впливу різного роду факторів на їх загальну величину та структуру. Виявлено, що зовнішніх факторів належать перспективи розвитку галузі, інвестиційна, амортизаційна та податкова політики держави тощо, серед внутрішніх факторів ключовими є чистий прибуток, загальна величина витрат, рівень рентабельності господарської діяльності, загальна сума зносу основних засобів тощо. Приймаючи відповідне управлінське рішення менеджер повинен врахувати вплив зазначених факторів і обрати відповідні інструменти щодо підсилення або мінімізації їх дії.

6. Результати кореляційно-регресійного аналізу довели, що збільшення загальної величини чистого прибутку сільськогосподарських підприємств на 1 млн грн призводить до збільшення загальної величини їх необоротних активів в середньому на 37.035 млн грн; збільшення загальної суми зносу основних засобів сільськогосподарських підприємств на 1 млн грн призводить до зменшення Y в середньому на 6.331 млн грн. За максимальним коефіцієнтом $\beta_1 = 0.995$ робимо висновок, що найбільший вплив на результат Y має фактор X_1 – загальна величина чистого прибутку сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що в досліджуваній ситуації 24.96 % загальної варіабельності Y пояснюється зміною факторів X_j .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабак А.В. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління на підприємствах водопостачання та водовідведення. Комунальне господарство міст. 2015. Київ. Вип. 113. С. 12-29.
2. Башнянин Г. І., Завійська О. І., Дунас О. І. та ін. Політика управління необоротними активами малих і середніх підприємств URL: *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.8. С. 162-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2012_22
3. Бородіна О. М., Прокопа І. В., Зінчук Т. О. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції. Ужгород: ІВА, 2006. 496 с.
4. Внукова Н. М. Удосконалення управління вибором джерел оновлення необоротних активів підприємства // *Управління розвитком*. 2016. № 2. С. 49–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2016_2_9
5. Дем'янюк І. Методика управлінського аналізу раціональності використання необоротних активів у розрізі впливу на процес виробництва // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. Вип. 2. С. 82-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iacagc_2016_2_11
6. Ефективність діяльності підприємств за видами економічної діяльності / *Державний комітет статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2019/fin/sbp/sbp_u/sbp_219_u.htm (дата звернення: 02.09.2019 р.)
7. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025> (дата звернення: 20.01.2019).
8. Ісар М.В. Ефективність використання активів підприємства. Матеріали студентської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р.). Ж.: ЖНАЕУ. 2019.

9. Ісар М. В. Роль інвестицій у формуванні необоротних активів підприємства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту «Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (10-11 жовтня 2019 р.). Ж.: ЖНАЕУ. 2019.

10. Ісар М. В. Оцінка структури необоротних активів сільськогосподарських підприємств. Матеріали студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р.). Ж.: ЖНАЕУ. 2019.

11. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства /Державний комітет статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2018.htm (дата звернення: 28.10.2019)

12. Кірей О. С. Методика ідентифікації, оцінювання та мінімізації ризиків управління необоротними активами // *Ефективна економіка*. 2012. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_9_33

13. Крамаренко Г.О., О.Є. Чорна. Фінансовий менеджмент: підручник. К. "Центр учбової літератури", 2009. С. 126.

14. Лагутин В. Д., Боровик Ю. И. Приоритеты ценового (тарифного) регулирования естественных монополий в Украине. *Економіка України*. 2013. № 7. С. 44-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekukrr_2013_7_5 (дата звернення: 11.04.2019).

15. Мичак Н. О. Порядок розкриття інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, у фінансовій звітності підприємств // *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 2. С. 139-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_2_29

16. Міністерство аграрної політики України. Стан фінансування програм підтримки АПК у 2016-2018 рр. URL: http://minagro.gov.ua/uk/support_apk?nid=26751 (дата звернення: 20.02.2019).

17. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/ed20170314#n43>

18. Необоротні активи підприємств за видами економічної діяльності. *Державний комітет статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2019/fin/sbp/sbp_u/sbp_219_u.htm (дата звернення: 11.10.2019)

19. Нестеренко І. В., Фадєєва Г. М., Федоровська Я. І. Модель управління необоротними активами в бюджетних установах // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2011. Вип. 1. С. 44-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_1_9

20. Офіційний сайт Європейської комісії. URL: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/country-files/common/rdp-list_en.pdf (дата звернення: 22.01.2019).

21. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності */Державний комітет статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2019/fin/sbp/sbp_u/sbp_219_u.htm (дата звернення: 18.06.2019)

22. Показники діяльності сільськогосподарських підприємств */Державний комітет статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2018.htm (дата звернення: 28.10.2019 р.)

23. Положення про департамент регіонального розвитку Житомирської обласної державної адміністрації: Розпорядження голови облдержадміністрації 20.04.2018 р. № 151. URL: <http://oda.zt.gov.ua/wp-content/uploads/2014/12/151.pdf> (дата звернення: 20.08.2019).

24. Попова О. Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України. Економіка АПК. 2013. № 12. С. 89-96.

25. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України від 20.12.2016 р. № 1789-VIII: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1789-19> (дата звернення: 2.03.2019).

26. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України /Постанова Національного банку України № 480 від 20.12.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06/ed20120627/>

27. Про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства / Наказ Фонду державного майна України № 1954 від 29.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0109-11/ed20110207>

28. Програми підтримки сільського господарства від Уряду/ Міністерство аграрної політики та продовольства. URL: <https://dotacii2019.minagro.gov.ua/ua/40-za-tehniku> (дата звернення: 08.07.2019)

29. Самбурська Н.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика: [Монографія]. Полтава: ПУЕТ, 2015. 345 с.

30. Смирнова Н. В. Стан управління операційними необоротними активами сільськогосподарських підприємств України // *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27(2). С. 192-200. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2017_27\(2\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2017_27(2)__26)

31. Соколова Е., Скляр Г. Вдосконалення політики управління необоротними активами підприємства [Електронний ресурс] // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. 2016. Вип. 35. С. 320-329. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2016_35_36

32. Україна: Перспективи розвитку: Консенсус прогноз на 2018-2019 рр. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=ukUA&id=be757a2c-842d-4238->

b18c-a5207126df2 a&title=Minekonomrozvitku Opublikovalo Konsen susprognoz Na2018-2019-Rik (дата звернення: 25.05.2019).

33. Федорова В. А., Булигіна О. К. Оцінка ефективності управління необоротними активами підприємства // *Економічний простір*. 2016. № 112. С. 177-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_112_19

34. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.] Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 320 с.

35. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2005. С. 179.

36. Фінансові результати діяльності підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства / *Державний комітет статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2018.htm (дата звернення: 28.10.2019)

37. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності (2010-2017). *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 5.08.2019).

38. Шматковська Т. Альтернативні варіанти вибору методів калькулювання собівартості за стадіями життєвого циклу продукції в системі управління необоротними активами підприємства на інноваційних засадах // *Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]*. 2016. № 1. С. 189-203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_1_16

39. Яришко О. Аналіз проблем управління необоротними активами в економіці України // *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(2). С. 392-396. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11\(2\)__80](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11(2)__80)

40. Яришко О., Ткаченко Є., Полулях Я. Аналіз проблем управління необоротними активами в економіці України // *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(2). С. 392-396. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11\(2\)__80](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11(2)__80)